

Sivistysvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi 'Erasmus' unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman perustamisesta ja asetuksen nro 1288/2013 kumoamisesta, ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Luova Eurooppa -ohjelman perustamisesta ja ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman perustamisesta sekä [Euroopan solidaarisuusjoukoista annetun asetuksen] ja asetuksen (EU) N:o 375/2014 kumoamisesta.

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi 'Erasmus' unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman perustamisesta ja asetuksen nro 1288/2013 kumoamisesta, ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Luova Eurooppa -ohjelman perustamisesta ja ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman perustamisesta sekä [Euroopan solidaarisuusjoukoista annetun asetuksen] ja asetuksen (EU) N:o 375/2014 kumoamisesta. (U 65/2018 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- opetusneuvos Reijo Aholainen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kulttuuriasianneuvos Seija Astala, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Iina Berden, opetus- ja kulttuuriministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Erasmus

Euroopan komissio antoi 30.5.2018 ehdotuksensa Euroopan unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelmaksi ”Erasmus” vuosille 2021—2027.

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2018 vp

Asetusehdotus täydentää komission 2 päivänä toukokuuta 2018 hyväksymää tiedonantoa 'Unionille nykyaikainen talousarvio, joka suojelee, voimaannuttaa ja puolustaa,' vuosia 2021—2027 koskevasta monivuotisesta rahoituskehyksestä (KOM (2018) 321). Valtioneuvosto on toimittanut näitä ehdotuksia koskevan kirjelmän eduskunnalle 8. päivänä toukokuuta 2018 (E 29/2018 vp).

Erasmus ohjelmaehdotus on laadittu toimeenpanemaan EU:n johtajien Rooman julistusta, jossa koulutus ja nuoriso asetettiin keskeisiksi tekijöiksi pyrittäessä saavuttamaan turvallinen, vauras ja kestävä, sosiaalinen ja maailman näyttämöllä vahvempi Eurooppa.

Komission 31.1.2018 julkistettu väliarvio osoittaa, että nykyinen Erasmus+-ohjelma lisää halukkuutta työskennellä tai opiskella ulkomailla ja edistää vieraiden kielten taidon kehittymistä. Eurooppalaisilla koulutusohjelmilla on ollut suuri rooli kansainvälisemmän, avoimemman Euroopan luomisessa. Nykyisen Erasmus+ ohjelman väliarvion suositukset ohjelman kehittämisestä nykyisen rakenteen pohjalta, toiminnan laajentamista ja joustavoittamista sekä yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoamista kaikille koulutusasteille sekä inklusiivisuutta eli ohjelman suuntaamisen myös niille joilla on ollut vähemmän mahdollisuuksia osallistua, on otettu huomioon komission esityksessä.

Luova Eurooppa

Euroopan komissio antoi 30.6.2018 ehdotuksensa Euroopan unionin Luova Eurooppa -ohjelmaksi vuosille 2021—2027.

Asetusehdotus täydentää komission 2 päivänä toukokuuta 2018 antamaa ehdotusta EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2021—2027 (KOM (2018) 321).

Luova Eurooppa -ohjelmaehdotus on laadittu toimeenpanemaan Göteborgin epävirallisen huipukokouksen ja joulukuun 2017 Eurooppa-neuvoston kulttuuria koskevia päätelmiä, joiden mukaan koulutuksella ja kulttuurilla on suuri merkitys yhteenkuuluvuudelle, yhteiskuntien kestävyydelle ja kilpailukyvyille.

Komissio toteaa Luova Eurooppa -ohjelmaehdotuksessa, että uusi ohjelma perustuu nykyisen Luova Eurooppa -ohjelman toimeenpanosta saatuaan kokemukseen ja komissio pyrkii vahvistamaan sen hyvin toimivia osia mm. kasvattamalla ohjelman budjettia. Budjetin vahvistaminen heijastaa Euroopan unionin sitoutumista kulttuuri- ja luoviin toimialoihin sekä sen tunnustamiseen, että niillä on tärkeä rooli unionille.

Euroopan solidaarisuusjoukot

Euroopan komissio antoi 11.6.2018 ehdotuksen Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmaksi (KOM(2018) 440 lopullinen) vuosille 2021—2027.

Komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker esitti ajatuksen Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustamisesta puheessaan unionin tilasta 14.9.2016. Bratislavan epävirallinen päämieskokous antoi julkilausumassaan 16.9.2016 tukensa aloitteelle ja kehotti perustamaan uusia ohjelmia

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2018 vp

nuorten työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi. Euroopan komissio antoi tiedonannon Euroopan solidaarisuusjoukoista joulukuussa 2016. Tiedonanto käynnisti joukkojen ensimmäisen vaiheen, jonka aikana solidaarisuusjoukkojen toimintaa tuettiin kahdeksasta eri EU:n ohjelmasta. Komissio antoi ehdotuksen solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman perustamisasetukseksi 30.5.2017 (KOM(2017) 262 lopullinen). Neuvosto hyväksyi ehdotusta koskevan yleisnäkemyksen 20.11.2017. Asetusehdotusta ei ole vielä hyväksytty.

Komissio esittää 11.6.2018 antamassaan ehdotuksessa, että ohjelmakaudelle 2021—2027 perustettaisiin ohjelma Euroopan solidaarisuusjoukkojen rahoittamiseksi. Ohjelma perustuisi pääosin vielä käsittelyssä olevaan ohjelma-asetukseen. Komissio esittää lisäksi Euroopan solidaarisuusjoukkojen toiminnan laajentamista tukemaan myös humanitaarisen avun operaatioita EU:n ulkopuolisissa maissa, mukaan lukien EU:n syrjäisten alueiden naapurustot. Solidaarisuusjoukkojen toimintaan sisällytettäisiin Euroopan humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukot (”EU:n vapaaehtoisapua koskeva aloite”), joiden toiminnan on määrä päättyä vuonna 2020. Asetusehdotuksen käsittely on tarkoitus aloittaa neuvoston nuorisotyöryhmässä heinäkuussa 2018.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valtioneuvoston kirjelmä (U 65/2018 vp) koskee Euroopan komission asetusehdotuksia unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelman 'Erasmus' perustamisesta, Luova Eurooppa -ohjelman perustamisesta ja Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman perustamisesta.

Sivistysvaliokunta on asiantuntijakuulemisessaan saanut selvityksen asetusalustuksen keskeisistä kohdista ja valtioneuvoston ehdotuksesta Suomen kannaksi. Valiokunta yhtyy kirjelmässä esitettyyn valtioneuvoston kantaan. Kirjelmän mukaan komission ehdotusten vaatiman rahoituksen mitoittamiseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehysten kokonaisuutta.

Erasmus

Komission ehdotus uudeksi Erasmus-ohjelmaksi painottaa sekä inklusiivisuuden että Euroopan innovaatiokyvyn ja huippuosaamisen vahvistamista. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että tiedostetaan EU:n strategisen koulutusyhteistyön sekä EU:n tulevan nuorisostrategian (2019—2027) ja niitä edistävän ohjelmatyön yhteys ja edistetään ohjelmien välistä yhteistyötä ja että haetaan synergiaetuja myös Horisontti Eurooppa -ohjelman kanssa koulutuksen ja tutkimuksen laadun ja innovaatioyhteistyön kehittämiseksi. Valiokunta kannattaa kolmansien maiden osallistumisen laajentamista Erasmus-ohjelmaan valtioneuvoston kannan mukaisesti.

Kirjelmän mukaan komission ehdotus pienen mittakaavan hankkeiden mahdollistamisesta parantaa selvästi pienten kuntien ja oppilaitosten hankkeiden mahdollisuuksia hyödyntää ohjelmaa. Sivistysvaliokunta pitää komission esitystä liikkuvuuden lisäämisestä ja ulottamisesta heikommassa asemassa oleviin hyvänä, erityisesti oppilasliikkuvuuden mahdollistamista yleissivistävässä koulutuksessa sekä kolmansien maiden kanssa tehtävän yhteistyön ja liikkuvuuden lisäämistä ja

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2018 vp

avaamista myös ammatilliseen koulutukseen. Virtuaalisen yhteistyön lisääminen ja yhteistyöalustojen kehittäminen täydentävät fyysistä liikkuvuutta.

Valiokunta tukee korkeakoulusektorin opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuuden lisäämistä ja Euroopan yliopistoverkostojen pilotointia ohjelman rahoituksella. Verkostojen kehittämisen tulee perustua korkeakoulujen autonomiaan, verkostojen moninaisuuteen, koulutuksen ja tutkimuksen korkeaan laatuun sekä opiskelijoiden oikeusturvan takaamiseen.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta korostaa nuorisovaihtojen merkitystä. Aikaisempien nuorisolle suunnattujen liikkuvuusohjelmien arviointien perusteella matalan kynnyksen nuorisovaihdot ovat olleet menestyksellisin ohjelmatoimi muita heikommassa asemassa olevien nuorten kansainvälistymisen ja liikkuvuuden mahdollistamiseksi.

Valiokunta kannattaa myös urheiluvalmentajien ja liikunta- ja urheilusektorin työntekijöiden liikkuvuuden lisäämistä ohjelmaan. Liikkuvuudelta vaaditun kumppanien määrän ja hallinnon käytäntöjen tulisi urheilun osalta olla mahdollisimman yhdenmukaisia muiden sektoreiden liikkuvuustoimien kanssa.

Valiokunta korostaa komission pyrkimystä yksinkertaistaa ohjelman hallintoa ja lisätä ohjelman joustavuutta ja reaktiivisuutta.

Luova Eurooppa

Valtioneuvoston kirjelmässä arvioidaan, että ohjelman yleiset tavoitteet edistää kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen ja kulttuuriperintöön liittyvää yhteistyötä sekä lisätä kulttuuri- ja luovien toimialojen kilpailukykyä ovat hyvin perusteltuja, kunnianhimoisia ja ajankohtaisia. Myös ohjelman lähtökohdat, joiden mukaan kulttuuri ja kulttuuri-ilmaisut ovat läsnä unionin kansalaisten arjessa ja edistävät hyvinvointia, aktiivista kansalaisuutta, yhteisiä arvoja ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, ovat tutkimus- ja tilastotiedon mukaan perusteltuja.

Sivistysvaliokunta pitää ohjelmatyön pitkäjänteisyyden kannalta hyvänä sitä, että ehdotettu uusi ohjelma jatkaa nykyisen ohjelman periaatteita, joita ovat innovatiivisen kansainvälisen toiminnan tukeminen sekä alan osaamisen, tietojen ja käytäntöjen jakaminen. Valiokunta korostaa myös tämän ohjelman osalta tarvetta hakea synergiaetuja muiden ohjelmien ja politiikkatavoitteiden kanssa.

Valiokunta pitää eurooppalaista lisäarvoa sekä kulttuuri- ja luovien toimialojen eurooppalaisia verkostoja vahvistavaa ohjelmaa tärkeänä, mutta korostaa samalla Suomen oman kieli- ja kulttuurialueen merkitystä ja pienten kotimaisten toimijoiden mahdollisuuksia päästä ohjelman tukimuotojen piiriin.

Kirjelmässä korostettu vapaan, monimuotoisen ja moniarvoisen mediaympäristön ja medialukutaidon vahvistaminen on tärkeää, ja se vastaa hyvin kansallisia politiikkatavoitteitamme.

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2018 vp

Euroopan solidaarisuusjoukot

Komission tavoitteena on tarjota solidaarisuusjoukkojen puitteissa nuorille mahdollisuuksia osallistua toimintaan yhteisönsä hyväksi ja edistää nuorten sosiaalista osallisuutta ja muita heikommassa asemassa olevien nuorten työllistymismahdollisuuksia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että solidaarisuusjoukkojen toiminta ei vääristä työmarkkinoiden toimintaa eikä vapaaehtoistoiminnalla tai harjoittelulla korvata mahdollista tai olemassa olevaa palkkatyötä.

Solidaarisuusjoukkoihin osallistuvien nuorten oikeudet ja velvollisuudet tulee turvata ja vastuut selkeästi määrittää kaikissa toiminnan vaiheissa. Komission ehdottaman Euroopan humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukkojen ("EU:n vapaaehtoisapua koskeva aloite") yhdistäminen Euroopan solidaarisuusjoukkoihin edellyttää toteutuessaan myös osallistuvien nuorten turvallisuuden takaamista kaikissa olosuhteissa. Välittömien avustustoimien tulee olla jatkossakin asianmukaisesti koulutettujen ammattilaisten vastuulla.

Valiokunta korostaa solidaarisuusjoukkojen toiminnan vaikuttavuuden seurantaa, erityisesti muita heikommassa asemassa olevien nuorten sosiaalisen osallisuuden ja työllistyvyyden näkökulmasta sekä toiminnan mahdollisia vaikutuksia nuorisotakuun toimeenpanoon.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn kantaan, että jatkokäsittelyssä on arvioitava ohjelman nimen soveltuvuus tarkoitukseensa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 13.12.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sari Multala kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2018 vp

jäsen Sami Savio ps
jäsen Pilvi Torsti sd
jäsen Raija Vahasalo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine